

AkersDølen

Medlemsblad for Groruddalen Historielag

Fra Stabburstrappa	side	2
Hva skjer?	side	3
Minireferat fra årsmøtet 2022	side	4
Slakteren som flyttet fra sør til nord i Groruddalen	side	6
Lansering av årbok	side	8
Kristi himmelfartsdag på Liastua	side	10
Vandring med Historielaget – Økern	side	12
Guidet familietur i Lillomarka	side	17
Historielaget på plass i årets Alnavandring	side	20

AkersDølen

Medlemsblad for Groruddalen Historielag

Returadresse:

Groruddalen Historielag
Postboks 37 Grorud
0905 OSLO

Besøksadresse:

Stabburet Nordtvet gård
Gårdsveien 1 - 3

Kontortid:

Kontoret er åpent første
onsdag hver måned.
kl. 12.00 - 14.00
Telefon: 22 16 48 85
E-post: post@grohi.no
Hj.side: www.grohi.no
Org.nr 989 556 924
Bankkonto nr: 7877 08 52381
Vipps nr: 22102

AkersDølen's redaksjon:

Kristian Skaane
Sigrun Opheim
Kari Brun Wisløff

STYRET

Leder og ansv.red.:

Dan Brovold

Nestleder:

Geir Nordhus

Sekretær:

Kari Brun Wisløff

Styremedlem/Webmaster:

Kristian Skaane

Styremedlemmer:

Anne Finhammer
Anne Fikkan
Harald Olsen

Varamedlem:

Katrin Meløy

Bokføring:

Øyvind Ragnar Bjørklund

Produksjon:

Gjerholm AS

På Stabburstrappa

Kjære medlemmer, det stunder mot jul og et nytt år.

Aktiviteten i historielaget har tatt seg opp etter pandemien og vi er nå i rute med arbeidet vårt.

Det har tatt litt for lang tid å få ut vårt medlemsblad AkersDølen, men her er den og med mye stoff om våre aktiviteter.

Vi hadde lanseringsmøtet den 27. oktober med godt fremmøte og der fem av artikkelforfatterne innledet om sine artikler.

Årboka for 2022 er nå sendt ut til alle abonnementer og den foreligger for salg hos Norli Grorud og ARK Stovner og på Bjerke bibliotek.

Vi vil takke våre fire bydeler Alna, Bjerke, Grorud og Stovner for støtten til denne utgivelsen.

Årboka må jo være årets beste julegave til alle Groruddøler og andre historieinteresserte. Så du som er medlem bør kjøpe noen eksemplarer til dine venner.

Årboka er på mange måter historielaget stolthet.

Vi har hatt tre vandringar i løpet høsten, en på gamle Furuset, en på Økern og en familievandring i Lillomarka.

Vi hadde også en stand under Alnavandringen der vi delte ut 16 liter suppe og hadde en bildekonkurranse. Vinnerne er kåret og har fått sine premier.

Steinhogger museet har vært åpent siste søndagen i hver måned og har vært godt besøkt.

Styret i Groruddalen Historielag ønsker dere en riktig god jul og et innholdsrikt nytt år!

Groruddalen Historielag

Dan Brovold, leder

Forsidebilde: Bidragsytere til Årbok 2022.
Foto Kari Bruun Wisløff

Hva skjer?

Aktiviteter høsten 2022

26. og 27. november:
Lions Julemesse med salg av årbøker.
Grorud Samfunnshus.

*Det tas forbehold om endringer i programmet!
Følg med på nettsiden www.grohi.no*

Har du ikke betalt kontingenten for 2022 vil du se at det er klistret et lite merke på medlemsbladet om dette. Hvis kontingenten ikke betales innen 31.12 vil medlemskapet avsluttes.

Spiller du med Norsk Tipping og ønsker du å støtte oss med grasrotandelen din?

Da kan du sende en SMS til nr **60000** med teksten:
Grasrotandelen 989556924 Tusen takk!

Husk å melde adresseforandring ved flytting!

Vi får ofte medlemsblader i retur fordi ny adresse er ukjent for posten. Endring gjøres enkelt ved å sende en e-post til **post@grohi.no**

vipps

Ønsker du å sende oss en pengegave til vårt arbeid?

vipps gjerne til 22102

Merk betalingen med hva det gjelder; støtte, gave, etc.

Tusen takk!

Minireferat fra årsmøtet 22. mars på Stabburet

En svært viktig sak for Groruddalen Historielag er bildebasen vår med omtrent 7500 bilder. Deichmann har sagt opp avtalen, men saken vil bli løst og arkivet vårt tatt vare på. Og det ble rettet stor takk til Arne Tangerud og Arvid Larsen for alt arbeidet de har gjort med bildebasen.

Årsmøtet ble ledet av Dan Brovold og årsberetningen godtatt. I pausen ble det som vanlig servert kaffe og kringle fra gården.

Etter årsmøtet kom Kim Steinar Kjærner-Stømborg med et spennende foredrag om alle de fortidsminnene som er funnet i Lillomarka.

Med en svært avansert metalldetektor kommer det for dagen gjenstander fra jernalder, vikingtid, middelalder og også nyere tid.

Vi som er glad i å vandre i Lillomarka får et nytt forhold til skogen mens vi hører om kullgroper, tjæreutvinning og jernvinne. Dessuten er det kommet for dagen vekt-lodd, ljåblad, kniver, bergkrystall og mye mer.

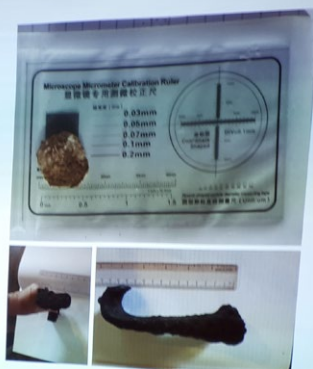
I nærheten av Ole Høilands hule ved Linnerudseter er det funnet sølvamulett med runer fra eldre tider og lauvkniv og mere. Letingen fortsetter og endrer historien om bosetting i Groruddalen.

Vi takker foredragsholderen for at han ga oss et innblikk i det spennende arbeidet han og andre gjør i Lillomarka.

 Kari

Noen av funnene. ►

Noen av funnene
ved
Linderudseter
2 mynter med
inskripsjonen
Olavi Rex under
mikroskop
Ambolt fra
jernalderen

◀ Deler av styret.

▲ Mange publikum tilstede.

◀ Kim Steinar Kjærner-Støberg i aksjon.

Slakteren som flyttet fra sør til nord i Groruddalen

En driftig ung mann kom til Refstad og startet griseoppdrett. Han drev godt, giftet seg og fikk barn. Virksomheten vokste og han flyttet til en større gård på Bjerke. Pensjonisttilværelsen – det gode liv etter mange harde år i slakterbransjen – tilbragte han på Grorud. Det var også her flere av barna hans fant seg ektefelle og slo seg ned.

✚ Av Anne Fikkan

I 1865 kom den 29 år gamle Julius Walle til Sinseneng på Refstad; helt nederst i Groruddalen, på det som i dag er et lite grøntområde langs Ringveien ved rundkjøringen til Sinsenveien. Han hadde kjøpt eiendommen, og var således selveiende bonde. Der skulle han bli i nesten 30 år.

Tomten var på tre og et halvt mål – velegnet for grisehold; griser trenger som kjent ikke store arealer – i motsetning til gressetende husdyr. Han trengte bare jord til å fø en hest eller to; en nødvendighet for henting av skyller til grisefø og transport av slakt.

Walle bygde et våningshus med en grunnflate på 60 m² i halvannen etasje – slik vanlig var på smågårdene i området.

Han bygde også to uthus, en låve og et grisehus.

Til å hjelpe seg i starten hadde Julius med seg foreldrene og en slakterdreng. Han var driftig og utvidet staben med ytterligere to drenger det neste tiåret. Han rakk å bli 40 år før han giftet seg: Valget falt på den 17 år yngre Karen. De fikk seks barn i løpet av de neste elleve årene. Griseoppdrettet gikk godt og Julius ble slakterborger i Kristiania. Sønnene overtok for den innleide hjelpen etter hvert som de ble store nok.

Selv om han var blitt 58 år, hadde Walle ambisjoner om større drift – Sinseneng hadde sine begrensninger både som gård og som bolig for en stor familie. I 1894 solgte han Sinseneng og kjøpte gården Solheim i Trondheimsveien 375 (der biblioteket på Bjerke nå ligger) av Anton Borrebækken. Sammenlignet med den første gården, var våningshuset nærmest herskapelig med sin grunnflate på 130 m². Det var fem værelser i første etasje og fire i andre. Også uthusene var romslige med plass til flere hester og griser.

Alle barna utenom yngstemann gikk på Linderud skole – da det ble hans tur, var

◀ *Sinseneng – Sinsenveien 57- tidlig på 1960-tallet. Det var Marie og Martin Jacobsen som kjøpte Sinseneng av Julius Walle. Familien Jacobsen drev griseoppdrett helt til utbyggingen av Store ringvei satte en stopper for virksomheten. Mer om Sinseneng og denne familien kommer i historielagets årbok høsten 2022. Våningshuset ble flyttet til Valdres. Der står det fortsatt. Bilde er av fotografert fra Iversen, Helge og Sveen, Ove C: Loren – Refstad – Sinsen. Lokalhistorie for bygda som ble by.*

◀ *Solheim gård – Trondheimsveien 275 - sto til byggingen av samfunnshuset tvang frem en riving i 1970. Det var Sølfest Forberg som kjøpte gården av Walle. Han hadde drevet svineoppdrett sammen med broren på Mellom-Hovin og fortsatte med det på Solheim. Også hans familie var stor; det ble etter hvert syv barn. Nærheten til travbanen gjorde at hestene etter hvert overtok grisenes plass. Foto Harald M. Nygaard. Bildet finnes i Groruddalen historielags billedatabase.*

nedleggelsesspøkelset reelt, så han ble sendt til Løren. Eldstesønnen var også slakter, men ble boende på hjemme for å hjelpe faren, selv etter at han giftet seg. Også de andre sønnene ble boende hjemme – griseholdet var fortsatt et familieforetagende. Eldstejenta måtte ut i tjeneste, som vanlig var på den tiden. Hun var stuepike på Linderudgodset.

Etter ti år på Solheim valgte Julius å pensjonere seg; det vil si at han ville leve av sin formue. Han solgte gården og kjøpte villaen Frankrig på Grorud.

Det var Alfred Grorud på Øvre Grorud gård som fikk bygget det staselige huset på 1890-tallet til det fransk-belgiske selskapet Compagnie Minière de Grorud som tok opp driften av kobbergruvene i Lillomarka etter at de Gotthalfske Kobberverk hadde gitt opp på begynnelsen av 1800-tallet. En rekke nye gruver ble drevet frem i disse årene, men heller ikke dette selskapet fikk driften til å lønne seg. Navnet Frankrig ble imidlertid værende på villaen.

Huset var bygget av laftet tømmer i halvannen etasje og panelt. Det var full kjeller.

◀ *Frankrig – Bergensveien 41. Foto: Odd Winger 1980-1990. Bildet finnes i Groruddalen historielags billedatabase.*

Grunnflaten var på 83 m². Stuene hadde tapetserte vegger og doble fyllingsdører med glass. I tillegg kom en drengestue og staller til 5-6 hester og flere skur.

Det var med andre ord en standsmessig bolig med god plass til den pensjonerte slakter og hans familie. I motsetning til senere eiere, tok de ikke inn leieboere for å spe på inntektene.

Barna flyttet ut etter hvert; Carl giftet seg og ble slakter og pølsemaker i Skedsmo,

Franzeska giftet seg med landhandler Anton Rommen på Elverhøy i Grorudveien, Alf ble smed og emigrerte til USA, Hedvig giftet seg med en jernbanemann og ble boende på Grorud.

Trygve ble boende i Frankrig sammen med konen og en sønn til Julius døde. Da flyttet de til søsteren og svogeren i Elverhøy. Han arbeidet ved jernbanen og familien ble boende på Grorud, etter en stund i nybyggt villa. Det var yngstesønnen, Eugen, som tok seg av moren da faren døde. Hun kjøpte

Lansering av årbok fra Groruddalen Historielag for 2022

Denne gangen ble møtet holdt på Stabburet, en riktig ramme for et historielag. Over 30 fremmøtte ble ønsket velkommen av historielagets leder, Dan Brovold.

Det er virkelig noe å være stolt av at vi hvert år har gitt ut nytt nummer. Og leder av redaksjonskomiteen, Jan Arne Tangerud, og de andre medlemmene fikk stor takk og applaus.

Fem bidragsyttere presenterte sine artikler:

ANNE FIKKAN *Hennes bidrag var om:* Å anskaffe en fattiggård – om kommunale viderverdigheter og vankelmødighet før anlegget på Tonsen ble etablert i 1887. En veiviser i byråkratiske irrganger. Les den!

ROLF TORBO *Høybråtens aller første skole.* Høybråten skole feiret i år sitt hundreårsjubileum. En engasjert beretning om kampen for å få egen skole. Det er også beretningen om veien fra omgangsskole til fastskole og beretninger om lokale omgangsskolelærere.

Søndre Sveiva. De to ble boende sammen, også etter at han giftet seg. Trygve fortsatte i farens fotspor som slakter, men avanserte til kommunal stempler og senere hallmester ved Oslo kjøttsentral.

Julius fikk åtte år som pensjonist i Frankrig. Han døde av alderdomssvakheter sommeren 1912, 76 år gammel. Han og de fleste av hans etterkommere er gravlagt på Grorud kirkegård.

Kilder:

Historien om bygningene bygger på digitalarkivets branntakstprotokoller. De beskriver både materialvalg, bygningenes størrelse, rominndeling og funksjon, samt innbyrdes plassering og avstand til naboeiendommene. Historien om personene er basert på digitalarkivets folketellinger, kirkebøker og skifteprotokoller samt Slekt og datas gravminneregister.

KRISTIAN ILNER *De tyske soldatene på Alfaset – fra heltedyrkelse til forsoning.*

Dette er tittelen på en bok skrevet av Kristian Ilner, Han tar for seg ti av de falne tyske soldatene fra okkupasjonen av Norge 1940-1945 som ligger begravet på Alfaset. Et viktig mål med boken er å gi innsikt i krigens natur og fremme ettertanke rundt årsaksfaktorene.

HÅVARD PEDERSEN *Historien om en liten kiosk og dens område.*

Vi som har levd en stund husker kanskje alle melkeutsalgene og småkioskene før i tiden. En måte å skaffe seg et utkomme. Håvard Pedersen gir en fin beretning om en slik kiosk og dens eiere.

ROLF E. WULFF *Rundt 40 år siden ga Eivind Heide ut en bok om Groruddalen.*

Dette var inspirasjonskilden for redaktør Hjalmar Kielland i Akers Avis Groruddalen til å ta initiativ til å stifte et historielag. Og Groruddalen historielag ble stiftet 27. oktober 1981. Siden den gang er det kommet en årbok hvert eneste år, noe som er ganske enestående.

Som man skjønner, så hadde vi en ganske variert og spennende kveld.

◀◀ Noen av bidragsyterne til årbok 2022. ◀ Ivrig tilhørere.

▼ Rolf E. Wulff fra Akers Avis Groruddalen.

▼ Håvard Pedersen.

Kristi himmelfartsdag på Liastua

Av Kari

Etter to korona-år skulle det igjen være friluftsgudstjeneste på Liastua. Dagen begynte dårlig med et voldsomt regnvær, men etter hvert kom værgudene på bedre tanker, så det ble gudstjeneste i friluft.

Dette arrangementet er et samarbeid mellom Groruddalen Historielag, Høybråten, Fossum og Stovner menighet og seniorgutta i Høybråten og Stovner IL.

Tidligere sogneprest i dalen, Kåre Rune Hauge, forrettet, og over 60 frammøtte var tilstede. Ettersom det var gratis vafler å få, spandert av Historielaget. Og så samlet Jan Arne Tangerud sammen en liten flokk som skulle være med på pilegrimsvandring langs den gamle kongeveien over til skansene på den andre siden av åsen.

Jeg har vært med på vandringen to ganger, den kan trygt anbefales. Å være med på arrangementet på Liastua på Kristi Himmelfart er noe jeg gjør med glede.

◀ En skikkelig stol er godt for en sliten turgåer.

◀ Jan Arne Tangerud og «pilegrimene» klare for vandring.

◀ Karene stekte vafler og traktet kaffe.

Tidligere sogneprest Kåre Rune Hauge med representanter for historielaget. ▶

◀ Mange fremmøtte til gudstjeneste.

Vandring med Historielaget

Av Kari

FØRSTE STOPP var Økernkrysset. Vår guide var Anne Fikkan. Hun kunne fortelle at Økern har vært et sentrum i over 3000 år. Og her er gjort funn av steinalderredskaper. Det har også vært høvdingsete her. Etter at jernbanen kom, ble hele område et industriensentrum:

Aker teglverk (1860-1974)

Økern sandtak (1905-1940-tallet)

Standard Telefon- og kabelfabrikk

Kristiania trælaskompani

Christiansens mekaniske verksted

Norsk Ankerkjettingfabrik (1917)

Hasle Kassefabrik

Økerveien karosserifabrikk

Heyerdals tangmattefabrikk

Økern torg og gartnerhall

Og nå utvikles og bygges et gigantisk boligområde her.

▲ Ivrigte deltakere hører på Anne ved Økernkrysset.

ANDRE STOPP var gravhaugene på Økern.

Vi gikk opp en alle mot der hvor gamle Økern hovedgård har ligget. Der ligger tre gravhauger fra eldre jernalder 500 f.kr – 400 e.kr. Selv om de ikke er veldig store, har de nok tilhørt viktige personer. Gravene er fredet men ikke undersøkt.

◀ Gravhaugene på Økern.

TREDJE STOPP: Økern Hovedgård.

Økern lystgård fra 1710 var like flott som Linderud og Frogner med et luksuriøst interiør og barokkhage. Storbrann i 1923. Ludvig Mariboe var styrtrik og velstudert eier som kjøpte stedet i 1811. Eide en rekke verk. Nedgangstider førte til Økern gikk tapt. Han var språkmektig og en stund ansatt hos svenskekongen Karl Johan. Senere var han bl.a. stortingsmann.

Gamlehjemmet like ved gravhaugene er en vakker bygning tegnet av Sverre Fehn og Geir Grung. Den er på byantikvarens liste over verneverdige bygninger. Veldig verdt å nevne er Økernparken like ved.

◀ Gamlehjemmet på Økern.

FJERDE STOPP: Kabelfabrikken.

Skandinaviske Kabel- og Gummifabrikk A/S etablert 1916.

Elektrifiseringen av Norge ga et stort marked for kabler, sentralbord og telefoner, kjøleskap osv. Gradvis nedtrapping fra 70-tallet. Portbygningen er fredet, Kabelgata har nytt liv bak gammel fasade.

Extrudertårnet er nå kulturarena med selskapslokale i 11. etasje.

Storstreik i 1923-24. Det var dårlige tider, særlig for arbeidsfolk.

Etter streiken: 1,55 kr/timen for menn og 1,03 for kvinner.

Kuben yrkesarena ferdig 2013, 2500 elever. Vunnet arkitektpris.

Quality Hotel 33 ferdig 2007.

Nordre Hovin to hus fra slutten av 1700-tallet. Regulert til bevaring.

▲ Portbygningen til Kabelfabrikken.

FEMTE STOPP: Risløkka.

Villaområde etablert fra 1920.

Anton Tschudi kjøpte Økern 1909, utparsellerte til villaer med rimelige betingelser for vanlige folk, som på Solemskogen og Høybråten.

Johannesløkken var vår siste stopp.

Et gammelt vakkert hus som eies av Jostein Pedersen og Per Furuseth. Huset var for 30 år siden bare rivningsverdig. Men 30 år med mye slit har endret huset til en perle.

Vi ble vel tatt i mot med kaffe og vafler i hagen.

Og vi takker Anne Fikkan for en flott omvisning med mangeinteressante fakta.

▲ Kuben yrkesarena.

▲ Johannesløkken.

▲ Jostein Pedersen og Per Furuseth med et gammelt is-skap.

Guidet familietur i Lillomarka søndag 25. september

Av Kari

▲ Dagens guide Håvard Pedersen.

Oslos største museum er marka, var Håvard Pedersens velkomstord til de mange framømte med en alderspredning fra 2 år til 82 år. Og når man vet hva man skal se etter, som han gjør, så dukker fortiden opp inne i skogen på magisk vis.

Og så begynte han med å gå tilbake noen milliarder av år da han forklarte hva vi så i den stupbratte fjellveggen i den gamle steinveggen.

Litt lenger opp på den gamle Hadelandsveien ligger den store kastesteinen som folk i hundrevis av år har kastet steiner oppå for å trygge ferden videre. Noe som kanskje ikke var så vanskelig å forstå med røvere i skogen.

Storhaugbakken som var en viktig hoppbakke i 60-åra er nesten helt gjengrodd. Mange fornminner er vanskelige å se, men Håvard Pedersen vet hvor de er. Vi ble vist minner tilbake fra jernalderen, som bågasteller,

buestilling, i bruk på elgjakt, og fangstgroper til å fange elg. Kullgroper til framvinning av trekull og jernvinne, jern fra myrer ble smeltet ut i groper. Det er også flere spor etter finner som begynte å slå seg ned her for 400 år siden, bl.a. i form av steirøyser.

Alle disse fornminnene er fredet. Det er også spor av gravrøyser i området. Vi endte opp ved hulen til Ole Høiland, den eneste som har klart å robbe Norges bank.

Håvard Pedersen driver skattejakt i skogen, og svært mang grupper har hatt glede av det.

▼ *Kastesteinen.*

◀ Gamle fornminner
nesten gjengrodd.

◀ Gamle gravrøyser.

◀ Hula til
Ole Høyland.

Historielaget på plass i årets Alnavandring

Av Anne Fikkan

13. oktober gikk den tradisjonelle lysvandringen langs Alna av stabelen. Historielaget hadde rigget seg til på sin faste plass i nordenden av Alnaparken. Selv om det småregnet, var det mange vandrere ute denne kvelden også. De fleste fant veien under historielagets presenning og fikk smake den tradisjonelle beta-suppa og delta i bildequizen.

▲ Historielagets Harald Olsen og Anne Finhammer gjør klart til suppeserveringen. Det er Harald som hadde stått for alt det praktiske, i år som de tidligere årene.

◀ *Aker Avis/ Grouddalens reporter Rolf E. Wulff var som alltid på plass.*

◀ *Haralds spesialfakkel av en tørr trestamme skapte stemning i den mørke oktoberkvelden.*

◀ *Suppekoking skjer på vedfyrt kokeapparat, konstruert av Harald Olsen til dette bruket.*

▼ *Mange fant veien til suppe og quizz. I år gikk det med 16 liter suppe.*

JULEMARKED

Grorud samfunnshus

Gårdsveien 6, Nordtvet

* GJENBRUKSMARKED

Spennende nyheter i år
Egen avdeling for finere ting
Gi bud!

* LØITENS LYS

Spennende lys, fulle av
julestemning og høytid

* HØYBRÅTEN MALEKLUBB

Utstilling - salg av malerier

* VINYL, CD, DVD, VHS

* KAFETERIA

Kaffe, mineralvann, vafler,
kaker, pølser

* SALGSUTSTILLING

Dyktige utstillere tilbyr
spennende, egenproduserte
julegaver

- Velværeprodukter
 - Honning
 - Julebakst
 - Lif Laga - epledrikk fra
nærområdet
 - Husflid
 - Klær
 - Strikking
 - Julepynt
 - Glass
- og mengder av andre gaveideer

* Groruddalen Historielag

Utstilling - salg av årbøker

* Lotteri - trekning begge dager

* MALEVERKSTED FOR BARNA med Groruddalen Kunstforening

Heis

Bankterminal
Vipps

GRATIS INNGANG!

GRATIS
PARKERING!

Lørdag 26. november kl. 10-16

Søndag 27. november kl. 11-16

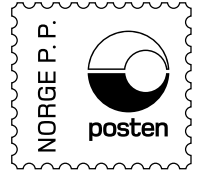
Arr: Lions Club Oslo/Grorud <https://oslo-grorud.lions.no/>
Følg oss på Facebook

Bli medlem

Kjenner du noen som ønsker å bli medlem i historielaget?

På hjemmesiden finnes det nå en egen knapp på hovedsiden som sender deg rett til skjema for innmelding.

Årskontingent kr 175,-

Returadresse: Groruddalen Historielag, Postboks 37 Grorud, 0905 OSLO

NÅ ER DEN HER

Kun kr
200,-

**Benytt anledningen til
å kjøpe gave til deg selv
eller andre i dag.**